

ÖLEN ATIN BEDELİ

Mıgırdıç'tı adamın adı. Ermeni asıllıydı. Hayvan pazarından at almaya gitmişti. Satıcıyla pazarlığa tutulurken atının kusurunun ve kötü bir huyunun olup olmadığını sordu. Müslüman satıcı:

“Sapasağlamdır, atım.” dedi. “Bu atın sırtına küçük bir çocuk bindirsen düşmemesi için kendi yavrusuna gelecek zarar gibi itina gösterir.”

Fiyatta anlaştilar. Mıgırdıç, atı aldı ve köyüne döndü. Pazardan at aldığını duyan komşuları atı görmeye geldi. İçlerinden biri, attan iyi anlıyordu.

“Sen kandırılmışsın!” dedi. “Baksana, at devamlı düşünüyor. Kulakları düşük, gözleri çapaklı ve sönük, ağzından salya akıyor. Bu tür atlar, hastalıktır.”

At, ahıra çekildi; ne yedi, ne içti. Mıgırdıç, kandırıldığını anladı, sabahın erken vaktinde atı alıp mahkemenin yolunu tuttu. Mahkeme Kadısı, makamında yoktu. Adam, gelir diye saatlerce bekledi, Kadı gelmedi. Atı alıp; *‘Yarın yine gelirim,’* diye köyüne döndü.

O gece atın iyileşmesi için sabaha kadar dua etti. Sabahın erken vaktinde kalktı. Ahırın kapısını açtığında at, boylu boyunca uzanmış ve ölmüştü. Mıgırdıç, yoksul bir adamdı. Her işine; çiftine, çubuğuna, değirmene, çarşıya pazara atla giderdi. Başka bir at daha almak için parası yoktu. Atın öldüğünü görünce başını ellerinin arasına aldı:

“Kandırıldım!” deyip hiç durmadan ağladı.

Bir hafta sonra, Mıgırdıç'ın köyüne jandarmalar geldi:

“Seni mahkemeden Kadı çağırıyor!” dediler.

Mıgırdıç, korktu:

“Ben ne suç işledim ki Kadı beni çağırıyor? Üstelik bu günlerde sıkıntım var. Atım öldü. İşlerimi görmek için ata ihtiyacım var, lakin param yok. Beni Kadı, niçin çağırır? Yoksa ölen at, çalıntı mıydı?” diye kendi kendine mırıldadı. Sonra jandarmalara dönüp; “Suçum ne imiş?” diye sordu.

“Biz bilemeyiz.” dedi Jandarmalar. “Biz, emir kuluyuz! Git derler gideriz, gel derler geliriz. Hazırlan, hemen yola düşelim!”

Mahkemeye vardıklarında Kadı, makamında üzgün üzgün düşünüyordu. Mıgırdıç, Kadı'nın huzuruna çağırıldı. Kadı:

“Bir hafta önce bir Müslüman'dan sağlam diye bir at almışsın.”

“Evet.” dedi Mıgırdıç. “Doğrudur Kadı Hazretleri!”

“At, hastalıklıymış. Satıcıyı şikâyete gelmişsin, bizi görevimizin başında bulamamışsın. Yarın bir daha gelirim diye köyüne dönmüşsün.”

“Geleceğim ikinci gün sağlam diye aldığım at, ölmüştü Kadı Hazretleri!”

Kadı bir kese içindeki altınları Mıgırdıç’a uzattı:

“Verdiğim kesedeki altınlar, ölen atın bedelidir. Git, yeni bir at al, bana da hakkını helal et!” deyip ikinci bir kese daha uzattı; “Bu kesedeki paralar da bugünün ve atı mahkemeye getirdiğin ilk günün bedeli iki yevmiyedir.”

Mıgırdıç, şaşkındı. Bir keseye baktı, bir Kadıya:

“İzin verirseniz bir şey söylemek isterim, Kadı Hazretleri.” dedi.

“Buyurun!”

“Siz, şimdi bana bu bedeli ödemekle kusurunuzdan dolayı bu tazminatla hazineye zarar ettirmediniz mi?”

“Altınlar, hazinin malı değildi bey kardeşim! Göreve gelmeyen bendim. O yüzden kendi biriktirdiğimden ödedim, bu bedeli.”

“Kendi malınızsa altınları alırım.”

Kadı:

“Burası adalet kapısıdır, bey kardeşim! Gönlü kırıkların, beli büküklerin ve sahipsizlerin kapısı... Kapımıza haklı gelenler el üstünde tutulur, itibar görür. Dönerlerken umutlar kuşanırlar. Ümidini yitirenler, gözden düşmüşler bu kapıdan girince gönül köşkümüzün başköşesine oturur, hakkını alıp ayrılırlar.”

Mıgırdıç, şaşkındı. Kadı şaşkınlığının nedenini sordu. Mıgırdıç:

“Dünya, dağlar boyu yolsuzluk, adaletsizlik ve kirlilikle boğulurken adaletiniz kalbimi huzurla doldurdu! Bu sevinçle gidip yeni bir at alacağım. Ermeni olduğum için böyle adil davranacağınız gelmezdi aklıma.” dedi.

Kadı:

“Biz Hacı Bektaş Veli’nin ocağında yetiştik, Ermeni kardeş! Bu adalet öğretisi, bir Bektaşi mirasıdır, bize!”

“Şimdi de merakımdan soruyorum Kadı Hazretleri! Bu kadar adaletle davranırsınız da o gün görevinize gelmemekteki özrünüz neydi?”

“O gün görevime gelemeyişimin nedeni; birden fazla elbisem olmadığı için akşamleyin yıkadığım elbisem sabaha kurumamıştı. O yüzden görevime geledim. Tedbirsizliğimin bedelini ödemeliydim. Bektaşi ocağından yetişen bir Kadı, hüküm vereceği zaman kişinin Ermeni, Yahudi, Müslüman, din, mezhep ve inancına göre değil, adaletle hükmeder. Bu adaletsizliğe ben sebep oldum. Atınızın ölümünden doğan zararı ödemesem Büyük Mahkemenin huzurunda cezamı nasıl öderim.”

Mıgırdıç düşündü, düşündü ve:

“Yüreğimi yumuşattınız, gözlerimi yaşarttınız.” diyerek makamdan ayrıldı.